

ДІЯЛЬНІСТЬ КУРАТОРІЇ ЛЬВІВСЬКОГО ШКІЛЬНОГО ОКРУГУ У 1921–1939 РОКАХ¹

Висвітлено формування кураторії Львівського шкільного округу. Проаналізовано нормативно-правові документи, які регламентували діяльність кураторів, візитаторів і шкільних інспекторів. Упродовж свого існування кураторія намагалася виконати покладені на неї завдання, зокрема, подолати відмінності в освітній сфері, та сприяти організаційному й програмному злиттю галицького шкільництва зі загальнопольським. Однак позбутися напруженості у відносинах влади з непольським населенням Галичини їй так і не вдалося. Національна проблема в краї, зокрема в шкільництві, в окреслений період лише загострилася.

Ключові слова: Львівський шкільний округ, кураторія, куратор, візитатор, шкільний інспектор, освітня політика.

Зміни в систему освіти Галичини польська влада почала вносити ще до офіційного приєднання краю до складу Другої Речі Посполитої 1923 р. Реалізуючи колонізаційну ідею щодо непольського населення Галичини, яке могло загрожувати стабільності держави, Польща розробила й активно втілювала асиміляторську політику в освітній сфері. Через систему освіти держава намагалася реалізувати політику національної асиміляції (проголошену ендеками) чи державної асиміляції (підтримувану режимом “санації”), навіть усупереч узятим на себе міжнародним зобов’язанням щодо ставлення до національних меншин.

Деякі аспекти обраної теми вже аналізували українські й іноземні вчені. Історіографію проблеми польські дослідники почали розробляти ще в 20–30-х роках ХХ ст., коли було опубліковано низку праць присвячених політиці польської влади в освітній сфері. Зокрема, варто згадати розвідки Ф. Слівінського [1] і Т. Серафіна [2]. Серед сучасних польських учених діяльність кураторії Львівського шкільного округу досліджують К. Санойца [3] та Г. Сюдут [4]. Окремі аспекти польської національної політики в галузі освіти висвітлив український учений Б. Ступарик [5]. Проблеми формування системи адміністрування шкільництва Тернопільського воєводства у контексті освітньої політики Другої Речі Посполитої досліджує М. Галай [6].

Попри те, що українські та іноземні науковці вже вивчали проблеми шкільництва непольського населення Галичини, діяльність кураторії Львівського шкільного округу вони висвітлювали фрагментарно.

Мета статті – дослідити формування та діяльність кураторії Львівського шкільного округу, з’ясувати рівень виконання кураторією покладених на неї завдань.

Активні кроки на шляху організації нових польських освітніх інституцій у Галичині, яка, відповідно до закону від 3 грудня 1920 р., була поділена на три воєводства: Львівське, Тернопільське і Станіславське [7], – почали здійснюватися по завершенні українсько-польської (1918–1919) і радянсько-польської (1920) війн. Освітніми проблемами в краї продовжувала відати Крайова шкільна рада (далі – КШР), яка до 1921 р. залишалася владою II інстанції в сфері шкільництва [5, с. 120]. Від часу розпаду Австро-Угорської монархії обов’язки президента КШР виконував колишній віце-президент Ф. Золл. Польський уряд окрім цього, призначив його делегатом від Міністерства віросповідань та освіти у Галичині [3, с. 70].

Зміни в освітній сфері розпочалися з ухваленням закону від 4 червня 1920 р. “Про тимчасовий устрій шкільної влади” [8], згідно з яким шкільна адміністрація підпорядковувалась Міністерству віросповідань та освіти, а також створювалися освітні адміністративно-територіальні одиниці, які мали діяти паралельно зі структурами державної адміністрації. На Галичину чинність закону поширилася в лютому 1921 р. [9]. На підставі розпорядження міністра віросповідань та освіти від 8 лютого 1921 р. було уніфіковано шкільну структуру та змінено устрій шкільних влад: КШР припинила свою діяльність, натомість було створено Львівський шкільний округ з центром у Львові, до якого увійшли Львівське, Станіславське, Тернопільське, а до 18 вересня 1921 р. – ще й Краківське воєводства [10]. Після змін, внесених у сферу управління шкільництва на підставі розпорядження міністра віросповідань та освіти від 7 липня 1932 р., Польщу було поділено на такі шкільні округи: Варшавський, Львівський, Люблінський, Віленський, Брестський, Луцький, Познанський і Краківський [11]. Згодом, на підставі розпоряджень президента І. Мосціцького від 4 липня 1933 р. [12] і міністра віросповідань та освіти Я. Єнджеєвича від 14 липня 1933 р. [13], шкільні округи було поділено на шкільні райони (інспекторати), що за суттю було укрупненням повітових шкільних рад. Шкільний інспекторат охоплював територію одного чи кількох повітів загальної адміністрації, а очолював його шкільний інспектор, який репрезентував підпорядкований йому відділ освіти. Львівський шкільний округ було поділено на 23 шкільних райони. Така структура шкільництва, попри свої недоліки (надмірна завантаженість шкільних інспекторів послаблювала контроль за школами) збереглася до початку Другої світової війни [6, с. 40].

Територіально Львівський шкільний округ (площею 61830 км², або 16% території Польщі) був другим за величиною. За кількістю населення (проживало 6207662 осіб, або 19% усього населення Польщі) його

¹ Стаття написана в межах дослідницького проекту “Особливості формування національних ідентичностей на українсько-польсько-чехословацькому пограниччі у першій третині ХХ століття” за підтримки Міжнародного Вишеградського фонду

перевищував лише Варшавський округ (6342639 осіб). Однак у Львівському окрузі діяло 22% усіх учительських семінарій (більше було лише у Краківському), 18% початкових (найбільше з усіх округів), 17% середніх і 14% професійних шкіл (за цими показниками поступався Варшавському) і 12% дошкільних закладів (за їх кількістю був п'ятим округом). Отже за кількісними показниками Львівський шкільний округ був одним із найбільших у Польщі. Як наслідок, неодноразово звучали заяви про необхідність поділу цього округу. Хоча округ і охоплював три різні воєводства, ця територія мала як спільні історичні традиції, так і спільні поточні проблеми, що й сприяло збереженню такого організаційного поділу до 1939 р. [4, s. 119; 14, арк. 134].

З 1921 р. головним державним органом з управління освітніми процесами у Галичині стала кураторія Львівського шкільного округу [15, арк. 1]. Організацію, роль і завдання кураторії визначали розпорядження міністра віросповідань та освіти від 8 лютого 1921 р., розпорядження куратора Львівського шкільного округу від 1 березня 1921 р. і Статут кураторій шкільних округів, виданий 1924 р., який набув чинності 1 січня 1925 р. [10; 16]. Львівській кураторії як владі II інстанції початково підпорядковувалися 82 повітові шкільні ради (створені на базі окружних шкільних рад автономної Галичини, до компетенції яких належали: нагляд та опіка над усіма державними та приватними початковими школами і дошкільними закладами освіти, ухвалення рішень про доцільність відкриття нових шкіл, управління коштами, призначеннями на освітні потреби повіту, забезпечення шкіл учительськими кадрами, контроль за місцевими радами тощо) [15, арк. 3–4], місцеві шкільні ради, дві міські шкільні ради у Львові та Кракові, а також шкільні інспектори. До обов'язків кураторії належала опіка, адміністративний і педагогічний нагляд за дошкільними закладами, загальноосвітніми школами, професійними та середніми закладами, позакласною освітою та шкільною адміністрацією [4, s. 117–118].

Відповідно до статуту, затвердженого міністром віросповідань та освіти 22 листопада 1924 р., кураторія складалася з таких відділів: загального, загального шкільництва, середнього загальноосвітнього шкільництва, професійного шкільництва. Загальний відділ мав вирішувати проблеми усього підпорядкованого кураторії шкільництва, представляти кураторію у відносинах з Міністерством віросповідань та освіти й іншими рівноцінними установами, надавати правову оцінку, опрацьовувати статистичні матеріали, а також готувати звіти про діяльність шкільної влади і стан шкільництва конкретного округу, вирішувати господарсько-фінансові та канцелярські справи, укладати бюджет кураторії, займатися кадровими питаннями тощо. Для успішного вирішення окреслених проблем у структурі цього відділу були передбачені фінансовий відділ і головна канцелярія [17, s. 325]. Відділ загального шкільництва опікувався закладами дошкільного виховання, загальної, фахової та позашкільної освіти, навчанням учителів. У ньому також були відділи навчання вчителів, позашкільної освіти та професійного шкільництва для підвищення кваліфікації. Відділ середнього шкільництва здійснював нагляд за середніми навчальними закладами, а відділ професійного шкільництва – за нижчими та середніми професійними школами. До складу відділів входили візитатори, які окрім адміністративної роботи, мали здійснювати нагляд за школами, шкільними інспекторами та органами шкільного самоврядування, були відповідальні за виховну і наукову роботу довірених їм шкіл [17, s. 325–326]. Офіційною мовою в діяльності кураторії була польська.

Попри те, що 26 вересня 1922 р. сейм ухвалив закон про принципи загального воєводського самоврядування, зокрема, Львівського, Тернопільського і Станіславського воєводств [18], який передбачав поділ шкільної адміністрації на польську та українську з окремими шкільними радами, інспекторами та вчителями, при кураторії не було створено жодного відділу, який би опікувався українським шкільництвом. Це було пов'язане з тим, що, по-перше, ухвалений сеймом закон мав формальний характер, а по-друге, галицька шкільна адміністрація поставила собі за мету створення цілісної системи освіти на усіх землях, що увійшли до складу Польщі.

Протягом 1921–1939 рр. львівську кураторію очолювали шість урядовців: Станіслав Собінський (з 24 січня 1921 до 19 жовтня 1926 р.); Ян Ремер (з 23 грудня 1926 – до 30 листопада 1927 р.); Ігнацій Питляковський (з 31 грудня 1927 – до 20 січня 1931 р.); Стефан Свідерський (з 28 лютого 1931 – до 13 липня 1932 р.); Єжи Ґадомський (з 11 липня 1932 – до 7 липня 1937 р.); Тадеуш Купчинський (з 7 липня 1937 – до вересня 1939 р.) [2, s. 125]. З 1922 р. шкільного куратора призначав президент за поданням Ради міністрів. Куратор мав широкі повноваження. Так, до його компетенції належали адміністрування виховними та освітніми установами, загальноосвітніми школами, розгляд постанов і розпоряджень підпорядкованих йому штаблів адміністрації, формування та реалізація бюджету шкільного округу, кадрова політика тощо [1, s. 21].

З роками компетенція кураторів розширювалася. Так, на підставі розпорядження міністра віросповідань та освіти від 19 вересня 1924 р. куратори отримали право надавати та скасовувати концесії на відкриття приватних середніх навчальних закладів і приватних учительських семінарій, а також призначати директорів і вчителів цих шкіл [19]. У 1928 р. куратори отримали право призначати та звільняти тимчасових учителів державних середніх шкіл і вчительських семінарій, переводити постійних учителів за власним бажанням на інше місце праці, а також надавати дозволи на роботу тим кандидатам на вчителів середніх шкіл та учительських семінарій, які склали відповідний іспит [20, s. 434–436]. Також вони отримали право контролю за нижчими та середніми професійними навчальними закладами, право надання дозволів на відкриття приватних шкіл і професійних курсів, право призначати, надавати дозволи на роботу, переводити чи звільняти учителів цих шкіл, право затверджувати візитаторів, директорів, керівників державних і приватних шкіл і професійних курсів, надавати школам підпорядкованим шкільним інспекторам право прилюдності, або позбавляти його, а також право видавати постанови щодо позакласного життя учнів цих шкіл і курсів [1, s. 22]. На підставі розпорядження міністра віросповідань та освіти від 10 березня 1938 р. куратори отримали право переводити вчителів підлеглих їм шкіл до інших навчальних закладів у межах свого округу "задля

добра школи" (п. 1) та працевлаштовувати осіб без відповідної професійної кваліфікації терміном до трьох років (п. 2) [21].

Попри широке повноваження куратор як урядовець зобов'язаний був виконувати директиви керівних органів, що стосувалися головно педагогічних (навчальних програм, підручників) і господарських питань. Однак куратор мав широкі важелі впливу на реалізацію державної освітньої політики, оскільки безпосередня підпорядкованість міністерству та незалежність від інших органів державної адміністрації зрівнювали його в правах з воєводою, що, своєю чергою, висунуло його на першу лінію польсько-українського конфлікту в Галичині [3, s. 72–73].

Ліквідація КШР і створення кураторії зумовили майже цілковиту заміну працівників освітньої сфери Галичини новими кадрами. За реалізацію освітніх завдань, що перебували у віданні кураторії, відповідали візитатори. Добирали людей на цю посаду ретельно. Більшість з них не лише були досвідченими фахівцями, а й мали університетські освіти, наукові ступені, досвід роботи на керівних посадах (директорів чи інспекторів шкіл).

Обов'язки візитаторів були детально окреслені в розпорядженні міністра віросповідань та освіти від 6 квітня 1927 р., подібного за змістом до розпорядження від 22 листопада 1924 р. Окрім здійснення контролю та опіки над школами, безпосередньо підпорядкованими кураторії, а також підпорядкованими шкільним інспекторам, в тому числі контролю над шкільними інспекторами та органами шкільного самоврядування, кожен візитатор мав брати активну участь у певній визначеній сфері внутрішньої діяльності кураторії: педагогічній, адміністративній чи організаційній (опіка над шкільною мережею, над виконанням шкільного обов'язку, будівництвом шкіл, упорядкуванням шкіл, організацією шкільного дозвілля, позакласним вихованням, дошкільною підготовкою тощо). До їх компетенції також належало оцінювання роботи вчителів, зокрема, їх рівня наукового та технічного опанування предметом, дидактичної підготовки, методів навчання, які вони використовували, відповідності їх педагогічної діяльності навчальним програмам. Візитатори стежили й за шкільним життям, зокрема, за діяльністю учнівських організацій, організацією дозвілля, фізичним і моральним вихованням, за дотриманням школою законів і розпоряджень [22, s. 215–218]. Важливою складовою візитації був контроль за шкільною документацією, візитатори також зустрічалися з батьківським комітетом і педагогічним колективом, значну увагу приділяли матеріальним умовам праці [1, s. 25–27].

Від звітів, які візитатори подавали в кураторію, залежали долі навчальних закладів і їх працівників. Саме тому якість праці шкільної адміністрації та обґрунтованість рішень, які вони ухвалювали, значною мірою залежали від професіоналізму візитаторів. Вони також впливали на відносини між різними національностями Галичини. Враховуючи це, куратор С. Собінський ще 1921 р. радив візитаторам у звітах відверто та об'єктивно висвітлювати стан речей [23, арк. 13]. Однак у 20-х роках ХХ ст. більшість керівних посад у кураторії займали особи, близькі до табору ендеків, у яких представники непольського населення Галичини, зокрема українці, вбачали противників розширення освітніх прав національних меншин. Зі зміною національної політики у 30-х роках, відбулися кадрові зміни й у кураторії. На зміну прихильникам ендеків прийшли нові урядовці, які підтримували концепцію польсько-українського порозуміння. В окреслений період серед візитаторів з'явилися не лише прибічники налагодження відносин між поляками та українцями, до яких належала випускниця Львівського університету, а згодом – директор державної жіночої учительської семінарії ім. Асника Марія Яворська [24, арк. 4–5, 9–10, 12–13], яку прихильники ендеків критикували за угодовські погляди та закидали їй брак патріотизму, а їх лави поповнилися урядовцями української національності. Українці серед візитаторів були представлені й раніше. Пригадаймо громадського діяча, шкільного інспектора з 1909 р. у КШР, доктора філософії Івана Копача, який перебував на посаді візитатора до 1930 р., саме завдяки йому когорта українських діячів була працевлаштована в освітній сфері. Чимало з них згодом зробили кар'єру, посівши місця директорів гімназій чи вищих урядовців кураторії [3, s. 79–84]. Варто згадати також призначених на посади візитаторів гімназійних учителів Северина Білінкевича [25, арк. 2, 27–28, 36–38], Юрія Полянського [26, арк. 9, 14], Степана Галібея [27, арк. 4–5, 40–41] та ін., які сприяли розвитку українського шкільництва.

Поряд із візитаторами на освітню політику істотно впливали шкільні інспектори, – урядовці шкільної адміністрації з адміністративно-педагогічними функціями. Вони керували інспекторатами (на терені Львівського шкільного округу їх було 23), що охоплювали один або кілька повітів.

Функції шкільного інспектора на теренах, які увійшли до складу Польщі на підставі Ризького договору, були окреслені розпорядженням Ради міністрів від 8 лютого 1921 р. Основним завданням інспекторів, які підпорядковувалися безпосередньо куратору, був нагляд за функціонуванням шкільництва, закладів дошкільного виховання і позакласної освіти. Зокрема, у § 6 цього документа йшлося про те, що інспектори мали здійснювати адміністрування шкіл, оцінювати їх дидактичний рівень і спосіб реалізації виховних завдань, перевіряти організацію праці та шкільну документацію, створювати та ліквідувати навчальні заклади, приймати на роботу та звільняти урядовців інспекторату [28].

До компетенції інспекторів також входило призначення, переведення на інше місце праці та звільнення учителів, керівників шкіл і дошкільних закладів [29, s. 5]. Шкільний інспектор мав оцінювати педагогічно-дидактичну, адміністративну діяльність і громадянську позицію вчителя. Польський педагог Броніслав Геберт звертав увагу на те, що, оцінюючи роботу вчителя, шкільний інспектор повинен виходити лише з власних спостережень та об'єктивних суджень. За дорученням кураторії інспектори мали перевіряти скарги написані на конкретних учителів. Остаточний висновок про певного вчителя мав містити відомості про його моральну позицію, виховну роботу в школі, політичну та громадсько-організаційну діяльність, вплив на

місцеве населення, ставлення до Польщі, про доцільність подальшого його перебування в даній місцевості [30, s. 84; 31, s. 141].

Шкільні інспектори певною мірою впливали на визначення мови навчання у школі. Саме вони мали запроваджувати в шкільництві зміни, передбачені законом міністра освіти С. Грабського 1924 р. Інспектор приймав декларації від батьків та опікунів про зміну мови навчання, надавав куратору вмотивовану пропозицію щодо запровадження мови викладання в школі, а згодом повідомляв про ухвалені рішення усіх місцевих жителів [3, s. 90–91].

Діяльність шкільних інспекторів значною мірою впливала на відносини між представниками різних національностей. Українці Галичини навіть звинувачували кураторію в зумисному нищенні національного шкільництва. Куратор С. Собінський у зверненні до керівників шкільних повітових рад, міської шкільної ради у Львові, інспекторів з приводу надмірної особистої заангажованості деяких з них у боротьбу та суперечки між різноманітними учительськими асоціаціями, зазначав, що учителі мають право вільно обирати ті чи інші легальні організації та товариства, тому жоден представник шкільної влади особисто не може агітувати їх до участі в конкретних учительських організаціях. Своєю пропагандистською діяльністю інспектори можуть підірвати довіру до себе, позбавити громадськість віри в безсторонність і об'єктивність влади, тим самим зруйнувати основу правових відносин у державі. Він наголошував на тому, що "серед надзвичайно важких національно-політичних відносин у східній Малопольщі пани інспектори, тим паче, мають слугувати прикладом врівноваженості, розважливості, неупередженості у своїх публічних виступах, у такий спосіб викликаючи довіру до польської державності" [32, арк. 15]. Однак на практиці інспектори не завжди дотримувалися цих порад. Навпаки, непоодинокими були випадки безпідставного звинувачення українських учителів в антидержавній діяльності, штучному збільшенні кількості шкіл з польською мовою навчання за рахунок українських тощо. Негативне ставлення українців до місцевої шкільної адміністрації викликало й те, що на посадах шкільних інспекторів українці перебували лише в п'яти повітах (станом на 1921 р.), і тих польська громадськість часто звинувачувала в антидержавній діяльності [33, s. 21].

Отже, політику центральної влади в освітній сфері реалізувала кураторія Львівського шкільного округу, діяльність якої покликана слугувати одній головній меті – створенню цілісної системи освіти в межах незалежної Польщі шляхом подолання відмінностей в освітній сфері, організаційного та програмного злиття галицького шкільництва з шкільництвом решти польських земель, гармонізації українсько-польських відносин. Саме на кураторів, візитаторів і шкільних інспекторів була покладена відповідальність за розв'язання національних проблем у Галичині, які у міжвоєнний час лише загострилися.

Джерела та література

1. Śliwiński F. Organizacja władz szkolnych i szkolnictwa wszystkich stopni w Polsce odrodzonej. Podręcznik dla kandydatów do zawodu nauczycielskiego / Ferdynand Śliwiński. – Wyd. 2. – Lwów; Warszawa: Książnica – Atlas, 1929. – 208 s.
2. Serafin T. Władze szkolne w latach 1917/18–1937/38: zbiór ustaw, dekretów, rozporządzeń, ókólników i zarządzeń dotyczących ustroju i organizacji władz szkolnych Rzeczypospolitej Polskiej / Tomasz Serafin. – Warszawa: Nasza Księgarnia, 1938. – 279 s.
3. Sanojca K. Relacje polsko-ukraińskie w szkolnictwie państwowym południowo-wschodnich województw Drugiej Rzeczypospolitej / Karol Sanojca. – Kraków: Historia Iagellonica, 2013. – 477 s.
4. Siudut G. Rozwój potencjału edukacyjnego szkolnictwa średniego ogólnokształcącego w lwowskim Okręgu Szkolnym w latach 1921–1939 / Grzegorz Siudut // Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego MCCCXXIII. Prace Historyczne / [pod red. A. Patka]. – 2012. – Zesz. 139. – S. 117–124.
5. Ступарик Б. М. Шкільництво Галичини (1772–1939) / Б. М. Ступарик. – Івано-Франківськ: ІСДО, 1994. – 144 с.
6. Галай М. Адміністрування шкільництва Тернопільського воєводства в системі управління освітньою галуззю Другої Речі Посполитої періоду 1919–1939 років / Микола Галай // Гуманітарні та соціальні науки: матеріали III Міжнар. конф. молодих вчених, 24–26 листопада 2011, Україна, Львів. – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2011. – С. 38–41.
7. Ustawa z dnia 3 grudnia 1920 r. o tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji (województw) na obszarze b. Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem oraz na wchodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej obszarach Spisza i Orawy // Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (dalej – Dz. U.). – 1920. – Nr 117. – Poz. 768. – S. 2064–2065.
8. Ustawa z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych // Dziennik Urzędowy MWRiOP. – 1920. – R. 3. – Nr 18 (38). – Poz. 111. – S. 204–205.
9. Sobiński S. U prognozy nowej ery / Stanisław Sobiński // Dziennik Urzędowy dla Okręgu Szkolnego Lwowskiego. – 1921. – Nr 3. – S. 87.
10. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 8 lutego 1921 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w przedmiocie tymczasowego ustroju władz szkolnych na obszarze b. Galicji // Dz. U. – 1921. – Nr 16. – Poz. 97. – S. 222–226.
11. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o okręgach szkolnych // Dz. U. – 1932. – Nr 63. – Poz. 589. – S. 1241.
12. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o organizacji obwodowych władz szkolnych // Dz. U. – 1933. – Nr 50. – Poz. 389. – S. 895–896.
13. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 lipca 1933 r. o podziale okręgów szkolnych na obwody szkolne // Dz. U. – 1933. – Nr 61. – Poz. 459. – S. 1135–1138.
14. Archiwum Polskiej Akademii Nauk. – Zesp. III-180 (Materiały Ludwika Eckerta). – Sygn. 82 (Memoriały, uwagi, przemówienia w sprawach szkolnictwa ukraińskiego w Polsce). – 139 k.
15. Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДАУ у Львові). – Ф. 179 (Кураторія Львівського шкільного округу). – Оп. 1 (Загальний (президіальний) відділ). – Спр. 1 (Обіжник Міністерства віросповідань і освіти про ліквідацію Крайової шкільної ради і створення Кураторії Львівського шкільного округу). – 13 арк.
16. Rozporządzenie Kuratorium okręgu szkolnego lwowskiego do wszystkich Rad szkolnych powiatowych na terenie Małopolski oraz Rad szkolnych miejskich we Lwowie i w Krakowie w sprawie nowego tymczasowego ustroju podwładnych władz szkolnych z dnia 1 marca 1921 r. // Dziennik Urzędowy Kuratorium okręgu szkolnego we Lwowie. – 1921. – R. 25. – Nr 3. – S. 99–112.

17. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 listopada 1924 roku w sprawie statutu Kuratorów Okręgów Szkolnych // Dziennik Urzędowy MWRIOP. – 1924. – R. 7. – Nr 19 (141). – Poz. 191. – S. 324–326.
18. Ustawa o zasadach powszechnego samorządu wojewódzkiego, a w szczególności województwa lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego // Dz. U. – 1922. – Nr 90. – Poz. 829. – S. 1553–1555.
19. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 19 września 1921 r. w sprawie koncesjonowania prywatnych szkół średnich i seminariów nauczycielskich oraz zatwierdzenia kierowników i nauczycieli tych szkół // Dziennik Urzędowy MWRIOP. – 1924. – R. 7. – Nr 19 (141). – Poz. 193. – S. 327.
20. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 25 sierpnia 1928 r. w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych // Dziennik Urzędowy MWRIOP. – 1928. – R. 11. – Nr 10 (203). – Poz. 168. – S. 433–438.
21. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 10 marca 1938 r. w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. – 1938. – R. 27. – Nr 4. – S. 161.
22. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6 kwietnia 1927 r. w sprawie przepisów dla okręgowych wizytatorów szkolnictwa ogólnie kształcącego i zakładów kształcenia nauczycieli // Dziennik Urzędowy MWRIOP. – 1927. – R. 10. – Nr 8 (186). – Poz. 108. – S. 215–222.
23. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 179 (Кураторія Львівського шкільного округу). – Оп. 1 (Загальний (президіальний) відділ). – Спр. 313 (Проект положення про функції Кураторії). – 14 арк.
24. Archiwum Akt Nowych (далі – AAN). – Zesp. 14 (Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie). – Sygn 3108, Mikrof. B. 12101 (Biuro Personalne: akta osobowe – Jaworska Maria). – 43 k.
25. AAN. – Zesp. 14 (Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie). – Sygn 1748, Mikrof. B. 10741 (Biuro Personalne: akta osobowe – Bilinkiewicz Seweryn). – 58 k.
26. AAN. – Zesp. 14 (Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie). – Sygn 5093, Mikrof. B. 14086 (Biuro Personalne: akta osobowe – Polański Jerzy). – 17 k.
27. AAN. – Zesp. 14 (Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie). – Sygn 2812, Mikrof. B. 11805 (Biuro Personalne: akta osobowe – Halibej Stefan). – 65 k.
28. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1921 r. w przedmiocie utworzenia władz szkolnych na obszarze ziem, objętych umową o preliminarjnym pokoju i rozejmie, podpisaną w Rydze dnia 12 października 1920 roku // Dz. U. – 1921. – Nr 15. – Poz. 91. – S. 211–214.
29. Kornecki J. Inspektor szkolny w Polsce niepodległej / Jan Kornecki // Sprawy Szkolne. – 1925. – R. 1. – Nr 1. – S. 3–18.
30. Gebert B. Jak inspektor szkolny powinien wizytować szkołę powszechną / Bronisław Gebert // Sprawy Szkolne. – 1925. – R. 1. – Nr 2. – S. 83–90.
31. Gebert B. Kwalifikowanie nauczycieli szkół powszechnych przez inspektora szkolnego / Bronisław Gebert // Sprawy Szkolne. – 1925. – R. 1. – Nr 3. – S. 137–143.
32. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 179 (Кураторія Львівського шкільного округу). – Оп. 1 (Загальний (президіальний) відділ). – Спр. 14 (Обіжники Кураторії Львівського шкільного округу за січень–лютий 1922 р.). – 54 арк.
33. Sobiński S. Szkolnictwo w Małopolsce Wschodniej pod względem stosunków narodowych / Stanisław Sobiński. – Lwów: Nakładem Redakcji "Gazety Lwowskiej", 1921. – 31 s.

Ruda O. V. The L'viv School District curatorium activities in 1921–1939

The article highlights the formation of the curatorium in the L'viv District. The legal documents, regulating the activities of curators, visitors and school inspectors are analysed. During its existence, the curatorium was trying to carry out the tasks assigned to it, in particular, to overcome differences in the educational sphere, and promote organizational, and programmatic fusion of the Galician and Polish educational systems. However, it did not succeed in lessening of tension between authorities and non-Polish population of Galicia. On the contrary, national issues in the region, in particular at schooling only worsened in the aforesaid period.

Key words: L'viv school district, curatorium, curator, visitor, a school inspector, educational policy.

Руда О. В. Деятельность куратории Львовского школьного округа в 1921–1939 годах

В статье освещено формирование куратории Львовского школьного округа. Проанализированы нормативно-правовые документы, регламентирующие деятельность кураторов, визитаторов и школьных инспекторов. В течение своего существования Куратория пыталась выполнить возложенные на нее задачи, в частности, преодолеть различия в образовательной сфере, и способствовать организационному и программному слиянию галицкой образовательной системы с общепольской. Однако избавиться от напряженности в отношениях власти с непольским населением Галиции ей так и не удалось. Национальная проблема в крае, в частности в школе, в означенный период только обострилась.

Ключевые слова: Львовский школьный округ, куратория, куратор, визитатор, школьный инспектор, образовательная политика.